

ÁGH ISTVÁN

Miasszonyunk a máglyán

Ha lángol a Notre-Dame,
más is lehetővé válik,
úgy nézem az esti Párizst,
mintha rám égne a ház,

hatalmasabb tűz riaszt,
hogy egy gótikus gerenda
lobogása eltakarja,
mi pusztul a láng alatt,

elképesztő pillanat,
amit kivetítve látok,
ökörsütő óriások
forgatják a nyársukat,

fölrémlik a háztető
barbár hangja a falumból,
ahogy fönt a gépfegyver szól,
s lent a jégvert búzaföld,

jegenyesor folyosón
menekült az égő vércse,
füst a bagoly égi fészke,
étke pernye és korom,

pánik feszített belül,
a kezek elszabadultak,
sárkányfejet kaszaboltak,
s otthonuk megsemmisült,

lángolnak emlékeim,
ahol fiatalon jártam,
most az örök Notre-Dame-nak
tipródhatnék üszkeim,

mit a sátán kieszelt,
pokoli szörnyek szítottak,
s kőbálvánnyá vigyorodtak,
mikor beteljesedett,

kotorásznám a hamut
hátha valamit találok,
akár csak egy cérnaszálat,
mit asszonyunk itt hagyott.

ÁGH ISTVÁN (1938) Budapest

Egy katasztrófa dramaturgiája

Elérkezett utolsó napja otthon,
 mikor hetekre távozik hazulról,
 nemcsak a hosszú repülőúttól félt,
 balsejtelmet oldott a készülődés,
 míg ruháit laposan bepakolta,
 bátorságát is hozzácsomagolta
 útikönyvvel, parfümös üvegcsével,
 emelte a bőröndöt, hogy nehéz-e,
 búcsút intett a tükörben magának,
 s ráfordította kulcsát a lakásra.

Kitágult a láthatár a magasban,
 mintha látná görbületét alatta,
 mennél följebb emelkedett a földtől,
 annál kihaltabb táj nyílt odafentről,
 majd sokaságba landolt nemsokára
 Európában is, mint Ázsiában,
 s mint uszadék jött szembe annyi ember,
 a Duna fölött híd vetett keresztet,
 palotasor emelte rá a tükrét,
 ő is tükör volt ott, amerre vitték.

Minden pillantás, mint különös élmény,
 gyorsította az idő repülését,
 nem elég két hét, látni kell még azt is,
 amit, ha itt jár, nem szabad kihagyni,
 bár az marad a turista kalandból,
 amit a szíve eltulajdonított,
 hiába gyűlnek százszámra a képek
 nevezetes épületek tövében,
 mindenhol ő áll, ül, lép, napra fekszik,
 mint harminchárom társa közt az egyik.

Távol-keleti arca felől nézve,
 egyiktől sem különbözött személye,
 név nélkül, számadatként szerepelhet
 szükség szerint a legfrissebb hírekben,
 hivatkozással, miként azt kívánja
 egy katasztrófa dramaturgiája,
 mikor történt? merre és hányan voltak?
 de senki nem tud válaszolni arra,
 a halottnak mért nem volt szerencséje,
 s miért maradt élve, aki túlélte.

Megkezdődött a legutolsó program,
 amikor már a Styx vízén hajóznak,
 kétfelől a meredek szakadékon
 nagy, túlvilági csillogás az égbolt,
 de hirtelen a világ minden fényét
 elvágja egy becsapódó sötétség,
 a semmiből jött örvény őrló sodra
 elkapja őt is, mint egy sirálytollat,
 és az esemény más irányba térül
 vele, mégis a részvétele nélkül.

Kamaszok

Körülményes már messze utazni ennyi idősen,
 az ember még az ülőhelyért is hálás a sorsnak,
 az üres kupé valami luxusszalonnal ér fel,
 szemem becsukom, s különvonat visz a Balatonra,
 de aztán rám nyit egy jellegtelen alkatú kis nő,
 s egy vegyes osztály települ még be az indulásig,
 a fiatalság és a megkopott mellékszereplő
 ellenszenvében igyekszem senkit sem irritálni.

Eltűröm, hogy a viselkedésük foglya lehessen,
 járásomat is akadályozzák csomagjaikkal,
 maguk sem férnek önmagukba, úgy integetnek,
 mint akik ingből kitüremkedve szállni akarnak,
 vagy annál inkább egymásba bújva fonódnak össze,
 mint a testvérek, s nem érzékelek semmi érzéket,
 szavak fakadnak, a kiáltások egymásra törnek,
 önkéntelen nagy nevetés zeng a vasúton végig.

Majd az alagút húzza a sötét zsákját fejünkre,
 fölrobban a csönd, és csattannak az illetlen hangok,
 mintha a helyzet levegője is megsűrűsödne,
 fogjátok be a... borul ki a nő – csak annyit mondok,
 ki egy vagonnyi kirándulóval így összekerül,
 megsemmisül az idegesítő tudatzavarban,
 bár a párommal látszatra velük, közöttük ülünk,
 kívül kószál a tekintetünk a vitorlás parton.

Kocsink falára vetül egy bentről sugárzó terem,
 olyan zsvajjjal, mint amit a valóságban hallok,
 talán a múltból áradó jókedv zakatol velem
 azután is, hogy leszáll a csapat Badacsonyban,
 ha emlékeznék, fölismerhetném, mely hang az enyém,
 csak azt tudom, hogy én is ebbe az osztályba jártam,
 itt ágaskodik a megtalált szó a nyelvem hegyén,
 mosolygok, pedig fáradt szemeim könnyben áznak.

Élő osztály

Minden június első szombatján
 találkozik az élő osztály,
 úgy érkezünk, mint a zarándok,
 s ahogy a randevúra vártunk,

bár évfolyamunk nyolcvanéves,
 egyszerre megállnak az évek,
 szavainkban mutáló hangunk
 emlékének visszhangját halljuk,

élményeink rejtett kincstárát
 tárja elénk a viszontlátás,

ifjúkorunk négy kurta éve
hosszabb itt, mint az egész élet,

s valamelyik híres diákcsíny
az időn át ide világít,
de nem fontos, mi ellenére,
minek a végén értünk révbe,

simítja a mosoly a ráncot,
kivetülnek a lágy vonások,
egy jellegzetes mozdulattal
azonosul a név az arccal,

visszaadja a régi formát
a néhány ismert tulajdonság,
a múlton túl, a jövőn innét,
tálal a Janus-arcú pincér,

mit is mondhatnánk azon kívül,
csak hogy közölünk hányan élünk,
ami megtörtént, újra éled,
s el is hisszük, hogy megtörténhet:

az emlékezés szenvedélye
különös országot hoz létre,
épül egy múlt századi város,
az ablakban városi lányok,

az egyik, aki már anyóka,
Roxán lenne a Cyranóban,
én meg én vagyok, hogy is mondjam,
úgy érzem, semmit nem változtam,

járok az utcán oda-vissza,
vonatról a kollégiumba,
fiatal és boldog magányos,
hasonló a kiskatonához,

mindenki él, csak fentről bontja
tetőnk a szél, mint anyám írja,
érik a ropogós cseresznye,
vár a mező, nagyon siessek.

Szélcsend

Elállt a szél, az ideg meg se moccan,
megérdemelnék némi elégtételt,
mégis, mikor felejteném a rosszat,
közelemben csattan a baj ütése,

előbb is volt így, de akkor a távlat
nem holnapit, s azutánit jelentett,

nem én haltam meg azzal, aki meghalt,
most a másokban magamat veszítem,

udvarunk fölött megjelent a karvaly,
égbe ragadta unokaöcsémet,
kishúgomat meg épp csak élve hagyta,
ám ennyi baj is kevés volt egy évre,

főleg, ha a memóriát kitölti
egy mozdulat is bármely temetésen,
míg én virággal megyek elköszönni,
az elmenő belém ég, mint a bélyeg,

szorgalmasan s szomorúan temettem,
az elmúláshoz közel, mégis távol,
egyszer csak nem találtam körülöttem
régit, akivel magamra találok,

akivel munkás éveink idézném
civiliek közt vagy az irodalomban,
hova lett a sok kincset érő szépség,
miután észrevétlen elhervadtak?

a szomszédság lassan kicserélődött,
mi maradtunk a legrégebbi vének,
csoda, hogy annyi baj után is élünk,
most már csupán az évek ellenére,

nem ismerek szülőhelyemen senkit,
kivet a más ágy, elhamvadt a régi,
élve is úgy kell náluk megjeleneni,
mint aki a lakosságot kíséri,

családom onnan nézve menthetetlen,
mert messze sodródtunk az ősi háztól,
egyedül maradtam a nemzedékben,
helyettem ment el mind, aki utánam,

hozzájuk kell igazodnom naponta,
merre mutat a kimerült örökség?
különben csend, nem moccan a családfa,
csak az jut az eszembe, mi jöhet még.

eláll a rendes szél a nap végére,
a mindennapi gondok elcsitulnak,
járna mégis valami jóvátétel,
bár vesztesen, ennyi idős koromban,

olyan, ami az esti hársból árad,
ha nem fúj a szél, s elszálltak a méhek,
s valóságos fa lenne a családfa,
és nem reszketne minden levelével.

Utolsó figyelmeztetés

(Különösen jó hangulatban indultam haza déli egy óra után. Utam a Csikágónak csúfolt városrészén át vezetett, s a járókelők még szomorúbbá árnyékolták a virágnevű utcát. Inkább az enyhe napsütésre foghattam jókedvemet, meg arra a belső sugárzásra, ami csak most, az életveszély elmúltával nyer magyarázatot. Néztam a kedvtelen kirakatokat, az üzlet elé telepített piaci kocsikat, melyekre, mint az iskolatáskákra, a bevásárló öregek kedvére ragasztottak mindenféle tarkaságot. Néztam a kirakatokat, mintha régi érdeklődésem tért volna vissza, mintha a szegényes üzletek látványán csüngenék. Talán a kellemes kora őszi idő hatott úgy rám, ahogy még idegeim emlékeznek a forró pesti katlanokra, és elmosolyodom a szelíd nap kedvességétől. Elszállna, mint a lélegzet, ez a hangulat is, Ám másfél óra múlva olyan történet előzménye lett, amitől eseményé kellett válnia annak a néhány percnak. Az ötvenhatos forradalomban ilyen hangulat előzte meg a sebesülésemet, valami indokolatlan, gyanús jókedv, mint a mennyország előérzete. Így jutottam most is abba a kórházba, ahol akkor feküdtem. Ebéd után, mikor a sárgabarackot mostam a csapnál, nagyon ijesztő mozgást éreztem a fejemben).

A kései sárgabarack
finoman keserű méрге
kezdte ki fényes napomat
rejtélyes sötétségével,

épp csak számhoz érintettem,
a fölszakadt hűvös rostot,
már az íze elszédített,
nem leltem egy biztos pontot,

mi járt ilyen büntetéssel?
tiltott gyümölcs után nyúltam?
vagy utamba került éppen,
de már lenyelni se tudtam,

egy hirtelen támadt bajnak
így lett a metaforája.
mint az ősbűnnek az alma,
Éva fogai nyomával,

míg a kígyóba bújt sátán
eltekergett valamerre,
egymásra maradtunk hárman,
mi ketten s velünk az Isten,

mit sikerült elkerülnöm,
hogypontosan ott és akkor
mozdult fejemben a vérrög,
mikor együtt voltunk otthon?

(Nem fájdalom, csak szédülés, elszabadult súly, amint egyre erősebben húz oldalra. Mert így még sose voltam, csak azt éreztem, hogy valami halálos veszély csapdája fogott meg. A rövid ideig tartó kétségbeesés után mégis lelkesen fönséges érzés ragadott el. Ugyanaz, mint a másik két halálos figyelmeztetés, a Kossuth téri sortűz és a töréssel járó karambol alatt. Mikor a pergőtűzben és a fékezhetetlen kocsiban teljesen ki voltam szolgáltatva a véletlennek. Fölemelkedtem a tények fölé, nem hittem el, hogy meghalok. Az élete elejéhez visszahajló öregember boldogsága ugyanazon a helyen, a Tétényi úti kórházban teljesedett be.)

Elragadt a mentőautó.
mint egy száguldó koporsó,
ki tudja, mi lesz a vége,
mire a végére érek?

fölfogom, micsoda játszma,
s nem gondolok a halálra,
mert a halálfélelmen túl
az iszony derűbe fordul,

mindent hanyatt fekvé látok,
a köpenyből hajló lábat
úgy nézem, hogy megjegyezzem,
mit különben elfelejtek,

s amit rám lobbant az ablak,
villan, kialszik azonnal,
átsiklik rajtam az utca,
ráhagy a kórházudvarra,

hosszú folyosó jön értem,
röpít falhoz lapult népek
során túl, térdmagasságban,
mindenkit alulról látok,

mennél lejjebb, annál följebb
képzelem magam erősnek,
hogyan ez a nagy sürgés-forgás
a megmentésemre szolgál,

arcok nyílnak körülöttem
ijesztő felelősséggel.
kizökkent az aggodalmuk,
van-e sorsomon hatalmuk?

mintha maguk döntenék el,
mikor megküzdenek értem,
meddig élek, hogy az új nap
fölkél-e számomra holnap?

(Ketten megfogják lepedőm négy sarkát, és áthajítanak a guruló ágyra. Keringünk az ismeretlen folyosókon. A fiú fölülről ereszt a liftbe, mintha koporsót engedne le az alvilágba. Érkezésem is valószínűtlen, mintha a folyosón hagytak volna, pedig a megfigyelőben vagyok már. Meg kell szoknom az ágszintes kilátás perspektíváját.)

Kikötött ágyamról nézve ez már igazi másvilág,
aki fekszik, hosszúra nyúlt, hatalmassá nőtt, aki áll,

mozdulatlan, merev alak az alvó, olyan, mint a kő,
sír a nappali horkolás, a jégverés a háztetőn,

az ácsorgók két lábra állt vén medvék, nem veszélyesek,
magas a vérnyomás, bizony, a vércukor és egyebek,

szólnának, és legyintenek, nem is tudnak mit mondani,
nem csak azért, mert vén, szakadt húrok lettek hangszálaik,

tán a tagolt emberi hang emléke így is megmarad,
én tudom már, hogy mit jelent, ha a némaság fojtogat,

a nővér, ki az ifjúság varázsa a férfiakon,
mint a porladó várromon viruló örök lilium,

bár akit ölelve segít, s a mosdó felé támogat,
az öreg roncsban földeregg egy apollói pillanat,

s ahogy a három nő a vén férfi öle fölé hajol,
az már akkora szeretet, mely a kérgen is áthatol,

hogy a némák s bénák között régi önmagam lehetek,
nem tudhatom, hogy min múltott, lehet csak másodperceken,

akármikor végem lehet, s még sokáig húzom tovább,
már látom az angyalokat s a fehér hierarchiát,

bejön a könnyűléptű raj, betegtől betegig repül,
minden szavuk csupa titok, mégis remény azon felül.

(Itt az éjszaka alkonyattal kezdődik. A sötétség ideje hosszú, és mindenki azt gondolja, hogy csupán ő nem alszik. Most ketten biztosan ébren vagyunk. Az emelet végéből ismerős jajgatásra figyelek, a fájdalom vonítását hallom. A jajok egész éjjel tartó ismétlése, bosszantó és megrendítő kitarása folytatódhat nappal is, ameddig meg nem gyógyul vagy bele nem hal a bácsi. Éjszakára behajtják az ajtókat. Itt mindig halál előtti vagy halál utáni csönd van. Mert falióra nem üt, csak a mentők szirénái hallgatnak el a portán, s a végtelen éjszakai vonatok visszhangja beleszövődik az éber fantáziába. Az unalmas monotonia engem nem álmosít. S mert mától minden gondolatom a nem lenni kérdéséből ered és abba torkoll, minden más azzal együtt, annak ellenére kap helyet magának, mint ez a virradat is. A napkelte a mosdókagyló fölötti tükörből látszik a nagy, zöld lombú fával. Csak most veszem észre a tükröt, anélkül, hogy kíváncsi lennék magamra. A terebélyes nyárfa és a sudár jegenye összefonódva alakítja ki a hatalmas nagybögő alakját, annak szólama hallatszik az induló forgalom zsongásában.)

Új napra ébredtünk mindnyájan.
legalábbis a mi szobánkban,
most már azért is jár a hála,
ha nem kerültünk hullaházba.

Úgy végzi az éjszakás nővér,
szobánkban még egyszer körülnéz,
ha minden rendben, akkor tüstént
pelenkázás, edényürítés.

Egyforma a kinti s a benti,
bár bent visznek, ha nem tudsz menni,
hallom csupán, nem látok semmit,
micsoda nyüzsgés támad itt is.

Gutaütött sárgabarackfa,
szélütöttje vagyok magamnak,

választékosan stroke-nak mondva,
mintha a baj is csillapodna.

Itt a vízcsap, és mégis messze,
az asztalhoz sem ülhetek le,
annyit eszem, amennyit adnak,
más kapcsolatja le a villanyt.

Utcai ruhám az akasztón,
folyosóra nyílik az ajtó,
közeli, bár elérhetetlen,
hogyan lehet kijutni innen?

(A hangok. mintha egy folyosón járó traktorból hallatszanának, s mikor a sarkig kitért ajtó előtt a gép elhalad, látom, hogy hatalmas porszívó vonul tovább. Olyan öntelt agresszornak tetszik, mint a tank, egy épületben, egy folyosón, ahol még valamennyire elfér, mert az emberek kikerülik, s nem helyeztek el semmi útjában álló bútordarabot. Tájékozatlanul meglepődöm, s míg csak a hangot hallom, bárminek elképzelhetem, még hullaszállító targoncának is. De a szuperporszívó meglepett annak ellenére, hogy ekkora intézményben mi sem természetesebb. Megszáradt sárrög, papírszelet, gomb, recept, fémpénz, melltartó, fürdőnadrág, teniszütő, labda, kisház, nagyház, kórház, vonat, magyar tenger, ország süvítve repül bele a vörös tartályba.)

Családom nőtagjai a műtővel szemben vártak,
meglepődtem, bár tudtam, nekik ott a helyük
a váratlan eset miatt, ami velem még nem fordult elő,
sápadtan hajoltak felém, hallani akarták hangomat,
engem látni és hallani, túléltem, mert megsemmisült
az a semmiből kitörő vérrög, én aszteroidám,
néztük egymást elérhetetlen, amíg nem toltak tovább,
majd azon tétováztam, nem képzelődöm-e,
miután annyi valószínűtlen esett meg velem,
gyanakodtam, milyen hamar elértek engem,
ilyen gyorsan az ijedtség sebességén juthattak el,
világító sápadtsággal jöttek, félve és félvakon,
ahogy csak az életemért remegő aggodalomtól lehetett,
s a kíméletlen félelemmel a következő gyász miatt.

Sápadtra ijedt párom és lányaim másnap korán
bebocsátásra vártak az intenzív osztály ajtajában,
a kiszolgáltatottság szégyenétől egész éjjel nem aludtam,
hallgattam az ügyeletes nővérek ébren tartó meséit,
az eseménytelen órák közömbös araszolása közben,
talán egy esős reggelen jutottak be családom tagjai,
kialvatlanul, fertőtlenített zöld fürdőköpenyben,
steril szájkötéssel, szinte fölismerhetetlenül, de én
akkor éreztem át egymásra utalt életünk erejét,
hogy gyakran és titokban imádkoznak is értem,
mely egy elképzelt látogatás napján teljesedett ki,
körülfogta ágyamat a család, a rokonság, a nők, a barátok
és az egyéb látogatók, s mintha a szeretet drámája
játszódott volna le a sors rendelte kórház szegletében.